

Role Model of “Good” or “Highly Esteemed” People in the Chinese Didactic Literary Work “Caigen tan” and the Thai Didactic Literary Work “Klong Lokanitti”: A Comparative Study

Srisupang Thanawatsatchaseri; Suree Choonharuangdej¹

Faculty of Arts, Chulalongkorn University Bangkok 10330 Thailand

E-mail: suree.c@chula.ac.th

(received 20 December 2023) (revised 5 March 2024)

(accepted 13 March 2024)

Abstract

This article aims to study and compare the similarities and differences between the characteristics of junzi and “(nak) prat/pundit” as used in the didactic literary works Caigen tan and Klong Lokanitti respectively. The results find that the two terms are quite similar regarding their personality traits, that is, being a person of thinking and wisdom, morality, honesty, etc. In terms of their differences, due to the influence of three lines of philosophical thought, namely Confucius, Taoism, and Buddhism in Chinese society, and the influence of Buddhist doctrines in Thai society, it may be divided into 3 points, namely: 1) Chinese society emphasizes teaching principles of conduct for the peaceful coexistence of people in society according to Confucius' guidelines, regardless of one's family background, whereas in Thai society, some people still believe that being a pundit runs in the family. It is innate wisdom without being taught by anyone; 2) Chinese society emphasizes living a simple, moderate way of life following the Taoist principles, whereas Thai society emphasizes knowing how to assess people and how to behave ourselves; 3) Chinese society emphasizes letting go and not be attached to all things following the Zen Buddhist philosophy, whereas Thai society emphasizes faith in the Dhamma and the learning and seeking of Dhamma teachings. Therefore, it may be concluded that the good role models that are admirable in both works are similar in essence, with only minor differences in details.

Keywords: Caigen tan; Klong Lokanitti; role model; junzi; pundit

---

¹ Asst. Prof. Dr. Suree Choonharuangdej, Corresponding Author.

การศึกษาเปรียบเทียบแบบอย่างของ “คนดี” หรือ “บุคคลที่น่ายกย่องนับถือ” ในวรรณกรรมคำสอนจีน “Caigen tan” และวรรณกรรมคำสอนไทย “โคลงโลกนิติ”²

ศรีสุภางค์ ธนะวัฒน์สัจจะเสรี³ สุรีย์ ชุณหเรืองเดช⁴

คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330 ประเทศไทย

อีเมล suree.c@chula.ac.th

วันรับบทความ 20 ธันวาคม 2567 วันแก้ไขบทความ 5 มีนาคม 2567

วันที่ตอบรับตีพิมพ์บทความ 13 มีนาคม 2567

บทคัดย่อ

บทความนี้มุ่งศึกษาเปรียบเทียบความเหมือนและความต่างระหว่างคุณลักษณะของ junzi “วิญญูชน” ที่ปรากฏใช้ใน Caigen tan กับ (นัก) ประชาญ์/บัณฑิต ที่ปรากฏใช้ในโคลงโลกนิติ ผลการศึกษาพบว่า ศัพท์ทั้งสองมีลักษณะค่อนข้างใกล้เคียงกัน กล่าวคือเป็นบุคคลที่มีปัญญาความคิด มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ เป็นต้น ในส่วนของความต่างนั้น เนื่องด้วยอิทธิพลของหลักปรัชญาความคิดทั้ง 3 สายอันได้แก่ขงจื้อ เต๋า และพุทธศาสนาในสังคมจีน และอิทธิพลของหลักคำสอนพุทธศาสนาในสังคมไทย อาจแบ่งเป็น 3 ประเด็น กล่าวคือ 1) สังคมจีนเน้นสอนหลักประพฤตินิติปฏิบัติตนเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขของคนในสังคมตามแนวทางของขงจื้อ โดยไม่คำนึงถึงภูมิหลังทางครอบครัว ขณะที่สังคมไทยกลับมีคนบางส่วนเชื่อว่าความเป็นปราชญ์อยู่ในเชื้อสายวงศ์ตระกูล เป็นสิ่งที่มิมาแต่เกิดโดยไม่ต้องสอน 2) สังคมจีนเน้นการดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย รู้จักพอ ตามแนวทางของเต๋า ขณะที่สังคมไทยเน้นการรู้จักพิจารณาคนและการวางตน 3) สังคมจีนเน้นการปล่อยวางและไม่ยึดติดตามแนวทางพุทธปรัชญานิกายเซน ขณะที่สังคมไทยเน้นความเลื่อมใสศรัทธาและการเรียนรู้แสวงหาพระธรรมคำสอน ดังนั้นจึงอาจสรุปว่าแบบอย่างของ “คนดี” ที่น่ายกย่องนับถือที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนทั้งสองข้างต้นมีสาระสำคัญที่คล้ายคลึงกัน ต่างกันเพียงรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น

คำสำคัญ Caigen tan โคลงโลกนิติ แบบอย่าง วิญญูชน ประชาญ์

1. บทนำ

วรรณกรรมคำสอนได้แก่วรรณกรรมที่มีเนื้อหามุ่งสอนจริยธรรม คติธรรม และแนวทางในการประพฤติปฏิบัติของคนในสังคม มีบทบาทในการควบคุมสังคมให้ดำเนินไปตามแนวทางที่เหมาะสมตามขนบธรรมเนียมแบบแผน จารีตของสังคมนั้น (Songsak Prangwattanukul, 1976, p.1) วรรณกรรมคำสอนของจีนมีมาตั้งแต่

² บทความนี้เป็นส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตเรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบหลักจริยธรรมคำสอน และแนวทางดำเนินชีวิตที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนจีน Caigen tan และวรรณกรรมคำสอนไทย โคลงโลกนิติ” (A COMPARATIVE STUDY OF MORAL INSTRUCTIONS AND WAYS OF LIVING AS MANIFESTED IN CHINESE DIDACTIC LITERATURE CAIGEN TAN AND THAI DIDACTIC LITERATURE KLONG LOKANITTI) สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

³ นิสิตหลักสูตรอักษรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย E-mail: Srisupang_pia@yahoo.com

⁴ อาจารย์ประจำสาขาวิชาภาษาจีน ภาควิชาภาษาตะวันออก คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย E-mail: suree.c@chula.ac.th

ยุคจีนโบราณก่อนสมัยราชวงศ์ฉิน ปรากฏในรูปแบบต่าง ๆ มากมาย ได้แก่ วรรณกรรมความเรียงของปรัชญาเมธี (诸子散文) นิทานคติธรรม (寓言文学) วรรณกรรมปฐมบทสำหรับเด็กและเยาวชน (蒙学) และวรรณกรรมประเภทฝึกคุณธรรมขัดเกลาจิตใจเพื่อพัฒนาตน (修身养性) ในกรณีวรรณกรรมคำสอนของไทย การปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่คนในสังคมเพื่อให้มีแนวทางประพฤติปฏิบัติชอบ เป็นสิ่งสำคัญและฝังรากลึกอยู่ในโครงสร้างของสังคมไทยตลอดมาเช่นเดียวกัน ดังปรากฏอยู่ในวรรณกรรมคำสอนเรื่องต่าง ๆ ตั้งแต่สมัยสุโขทัยจนถึงสมัยรัตนโกสินทร์ เช่น “สุภาสิตพระร่วง” ในสมัยสุโขทัย “โคลงโลกนิติ” ในสมัยอยุธยา “สุภาสิตสอนหญิง” ในสมัยกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นต้น ซึ่งต่างมีเนื้อหาคำสอนที่ใช้เป็นแบบแผนทางโลกแก่บุคคลทุกระดับ ทุกเพศ ทุกวัย โดยเน้นให้รู้จักการวางตนหรือปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ให้มีความเข้าใจชีวิตและโลก และสามารถดำเนินชีวิตหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข (Sopa Kocharat, 2007, p.1)

แม้ว่าจีนและไทยจะเป็นประเทศทางตะวันออกเหมือนกัน มีที่ตั้งทางภูมิศาสตร์ที่อยู่ใกล้กัน และมีความสัมพันธ์ระหว่างสังคมมาช้านาน จนทำให้มีลักษณะทางวัฒนธรรมคล้ายคลึงกันหลายประการ แต่สังคมจีนและสังคมไทยก็มีความแตกต่างในด้านแนวคิด ค่านิยม และวัตรปฏิบัติในการดำเนินชีวิตอยู่หลายด้าน ซึ่งวรรณกรรมคำสอนต่าง ๆ สามารถสะท้อนโลกทัศน์ ความคิดเห็น ค่านิยมของคนในแต่ละสังคมวัฒนธรรม ทำให้เราสามารถเห็นถึงแนวคิด และวิถีประพฤติปฏิบัติของผู้คนผ่านวรรณกรรมต่างยุคสมัยและต่างวัฒนธรรม ในที่นี้ส่วนที่เป็นประเด็นเนื้อหาเกี่ยวกับคำสอนเรื่องคุณธรรมเพื่อฝึกขัดเกลาจิตใจพัฒนาตนและแนวคิดในการดำเนินชีวิตที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนจีนเรื่อง Caigen tan (菜根潭) ได้มีการศึกษาวิเคราะห์ในรายละเอียดอยู่ในบทความของ Srisupang Thanawatsachaseri and Suree Choonharuangdej (2020) แล้ว สำหรับบทความชิ้นนี้ผู้วิจัยต้องการนำเสนอประเด็นเนื้อหาเกี่ยวกับแบบอย่างของ “คนดี/บุคคลที่น่ายกย่องนับถือ” ที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนจีน Caigen tan และวรรณกรรมคำสอนไทย “โคลงโลกนิติ” ผ่านการศึกษาวิจัยเอกสาร (documentary research) เนื้อหาสาระของคำสอนต่างๆ ที่เก็บรวบรวมมาจากวรรณกรรมทั้งสองดังกล่าว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบว่าในสังคมวัฒนธรรมจีนและไทยซึ่งต่างมุ่งที่จะสอนคนให้เป็นคนดีมีจริยธรรม มีความประพฤติดีปฏิบัติชอบ รู้จักวางตน คุณลักษณะหรือคุณสมบัติของผู้ที่ได้ชื่อว่าเป็นแบบอย่างของ “คนดี” หรือเป็น “บุคคลที่น่ายกย่องนับถือ” ในแต่ละสังคมวัฒนธรรมมีความเหมือนหรือความต่างกันอย่างไร ด้วยหวังว่าคำสอนที่เน้นปลูกฝังให้คนเป็นคนดีมีศีลธรรมและประพฤติดีปฏิบัติชอบซึ่งตกผลึกจากภูมิปัญญาความคิดในสังคมวัฒนธรรมจีนและไทยดังกล่าวจะเป็นข้อคิดเตือนใจที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินชีวิตของเราในปัจจุบัน

ภูมิหลังของวรรณกรรมคำสอนจีนเรื่อง Caigen tan เป็นวรรณกรรมคำสอนประเภทฝึกคุณธรรมขัดเกลาจิตใจเพื่อพัฒนาตนของจีน ประพันธ์ขึ้นโดย Hong Yingming (洪应明) ในปลายสมัยราชวงศ์หมิง แบ่งออกเป็น 2 ภาค ได้แก่ ภาคแรก (前集) และ ภาคหลัง (后集) มีเนื้อหาสอนการประพฤติปฏิบัติของคนในสังคม ให้ปฏิบัติตนชอบด้วยคุณธรรม มีจิตสำนึกของความเป็นคน เน้นจริยธรรมความถูกต้อง โดยอาศัยหลักคำสอนของปรัชญา 3 สำนักหลัก ซึ่งได้แก่หลักปรัชญาขงจื้อที่ว่าด้วยการอยู่ร่วมกันของคนในสังคม หลักปรัชญาเต๋าเรื่องการปล่อยวางเพื่อรวมเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ และหลักธรรมทางพุทธศาสนาเพื่อจะเรียนรู้แก่นแท้ของชีวิตและการตระหนักรู้หรือรู้แจ้งในตนเอง Hong Yingming ใช้ภาษาสอนคุณธรรมให้กำลังใจคนทำดี

และให้แนวคิดเชิงปรัชญาชีวิต มีการอธิบายในถ้อยคำภาษาชีวิตที่สะท้อนความจริงของชีวิต จุดประกายให้ผู้อ่านได้ใคร่ครวญคิดตาม (Wu, 2013, p.3-5)

ส่วนภูมิหลังของวรรณกรรมคำสอนไทยเรื่อง โคลงโลกนิติ จัดอยู่ในหมวดโคลงสุภาษิต ประพันธ์ขึ้นตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และมีการนำมาชำระปรับปรุงในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว โดยมีสมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิศรเป็นผู้ทรงนิพนธ์ เป็นคำสอนที่สามารถใช้เป็นแบบแผนทางโลก สอนแก่บุคคลทุกระดับในสังคม ให้คุณค่าในเชิงจริยธรรมที่สอดคล้องกับหลักจริยศาสตร์ในพุทธศาสนา (Sopa Kocharat, 2007, p.8) ลักษณะรายละเอียดของเนื้อหาหม่องสอนให้คนรู้จักเล่าเรียนและเลี้ยงชีพด้วยตนเอง การคบหาผู้คนและการปฏิบัติต่อผู้อื่นในสังคม สอนให้รู้จักสังขารของชีวิต ความเป็นธรรมชาติของมนุษย์ และสอนให้รู้จักความดีความถูกต้อง ทำบุญสร้างกุศล เนื่องจาก “โคลงโลกนิติ” มีที่มาจากคาถาสุภาษิตจากคัมภีร์ทางพุทธศาสนา โคลงแต่ละบทจึงแฝงด้วยคติธรรมลึกซึ้ง สะท้อนให้เห็นอิทธิพลคำสอนที่ได้รับจากพุทธศาสนา นิกายเถรวาทที่ยังปรากฏในสังคมไทย

เนื่องด้วยวรรณกรรมคำสอนของจีนและไทยต่างมีจุดมุ่งหมายสอนคนให้เป็นคนดีที่สังคมยกย่อง ทั้ง Caigen tan และ โคลงโลกนิติ จึงมีการกล่าวถึงตัวแทนที่เป็นแบบอย่างของ “คนดี” หรือบุคคลในอุดมคติ อันเป็นเป้าหมายที่ผู้ประพันธ์ต่างหวังให้ผู้อ่านเจริญรอยตาม ในที่นี้ ผู้วิจัยเห็นว่า ความหมายของ “คนดี” และจุดประสงค์ของการทำดี อาจจะมีนัยยะแตกต่างกันไปบ้างตามแต่ปรัชญาความเชื่อหรือศรัทธาแห่งศาสนาของคนในแต่ละสังคมวัฒนธรรม ดังนั้น แบบอย่างของ “คนดี” หรือ บุคคลในอุดมคติที่ปรากฏในวรรณกรรมทั้งสองเรื่องจะมีคุณลักษณะและแนวทางประพฤติปฏิบัติที่เหมือนและต่างกันนั้น ล้วนเป็นความรู้ที่น่าสนใจและน่าศึกษาวิเคราะห์ นอกจากนี้ คำสอนต่าง ๆ ที่เขียนขึ้นจากพื้นฐานความรู้ความคิดหรือการตกลึกทางภูมิปัญญาของเหล่าปัญญาชนทั้งจีนและไทยในสังคมสมัยอดีต และตกทอดมาหลายชั่วอายุคนล้วนมีคุณค่าทางปัญญาที่คนในสมัยปัจจุบันสามารถเรียนรู้ พร้อมทั้งนำมาประยุกต์ใช้ให้เป็นประโยชน์ในชีวิตประจำวันได้

2. การศึกษาวิเคราะห์แบบอย่างของ “คนดี” หรือ “บุคคลที่น่ายกย่องนับถือ” ที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนของจีนเรื่อง Caigen tan

ในวรรณกรรมคำสอนจีนเรื่อง Caigen tan มีคำกล่าวถึงบุคคลผู้ได้ชื่อว่า เป็น “คนดี” ที่น่ายกย่องนับถืออยู่ 4 คำ คือ 1. junzi (君子) วิทยุชน 2. zhiren (至人) อริยบุคคล 3. renren (仁人) ผู้มีเมตตาธรรม และ 4. jiren (吉人) ผู้มีจิตใจดี ผู้วิจัยพบว่า คำ 君子 “วิทยุชน” ปรากฏใช้มากที่สุดถึง 32 บท หากดูจากจำนวนคำ “วิทยุชน” ที่ปรากฏใช้ดังกล่าว อาจสรุปได้ว่า Hong Yingming ต้องการใช้ลักษณะของ “วิทยุชน” เป็นตัวแทนแบบอย่างของ “คนดี” ให้ผู้อ่านประพฤติปฏิบัติตาม ในที่นี้ คำ “วิทยุชน” ตามที่ Hong Yingming ใช้ในเรื่อง Caigen tan นั้นจึงเป็นวิทยุชนผู้มีคุณสมบัติที่สะท้อนให้เห็นถึงการผสมผสานหลอมรวมระหว่างหลักคำสอนจากหลักปรัชญาความคิดทั้ง 3 สายในสังคมวัฒนธรรมจีน ดังนั้น ผู้วิจัยจะขอกกล่าวถึงความหมายและเงื่อนไขของการเป็น “คนดี” ที่น่ายกย่องโดยแยกแยะไปตามแต่ละหลักปรัชญาความคิดเป็นลำดับแรก แล้วจึงนำเสนอคุณลักษณะหรือคุณสมบัติสำคัญโดยรวมของ 君子 ผู้เป็นตัวแทน “คนดี” ที่น่ายกย่องนับถือใน Caigen tan ซึ่งมีกล่าวถึงในหลายๆ บริบทและสถานการณ์ในลำดับถัดไป ดังนี้

2.1 ความหมายและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการเป็น “คนดี” ที่น่ายกย่องนับถือ

การเป็น “คนดี” ที่น่ายกย่องนับถือ และเป้าหมายในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาขงจื้อ

คนดีในอุดมคติที่ขงจื้อปรารถนาที่จะสร้างตัวตนจริงๆ ให้เป็นตัวแทนที่จะพิทักษ์สังคมมนุษย์ให้สันติสุขก็คือ 君子 ซึ่งนักวิชาการด้านจีนศึกษาของไทยมักจะสื่อความหมายด้วยคำว่า “วิญญูชน” อันหมายถึง บุคคลที่ประกอบด้วยคุณสมบัติพื้นฐานทางจริยศาสตร์ 5 ประการ (儒家五常) คือเป็นผู้มีเมตตาธรรม (仁) ความชอบธรรม (义) รู้จักความเหมาะสมในการปฏิบัติตามขนบจารีต (礼) มีปัญญาใฝ่ศึกษา (智) และมีวาจาสัตย์จริงใจ (信) คนดีในสายตาของขงจื้อจะต้องเป็นผู้ที่มีภาระหน้าที่ต่อสังคมที่ตนเองอยู่ จะต้องปฏิบัติตนให้สมบูรณ์ด้วยคุณธรรม จริยธรรม และเมตตาธรรมในเวลาที่มีชีวิต ขงจื้อเห็นว่าเป็นคนไม่ควรหลีกเลี่ยงเอาแค่เพียงตัวรอด และไม่ควรละทิ้งภารกิจทางสังคมต่อเพื่อนมนุษย์ ดังที่ตอนหนึ่งในคัมภีร์ Lunyu (论语) บทที่ชื่อว่า Weizi (微子) ซึ่งบันทึกไว้ว่า “คนเราไม่อาจจะอาศัยอยู่ร่วมกับเหล่าคนเหล่าเดรัจฉานได้ ถ้าเข้าไม่อยู่ร่วมกับมนุษย์แล้ว จะอยู่กับใครเล่า ถ้าโลกนี้มีหนทาง (แห่งธรรมะ) ดำรงอยู่ ข้ากับพวกท่านก็ไม่ต้องมาแก้ไขสถานการณ์ให้เช่นนี้แล้ว” (鸟兽不可与同群，吾非斯人之徒与而谁与？天下有道，丘不与易也) (Lunyu quanwen, n.d., Weizi chapter, 18.6)

ทั้งนี้ขงจื้อยังให้ความสำคัญกับชีวิตในภพปัจจุบัน ไม่ใช่ชีวิตในภพอื่น “วิญญูชน” ซึ่งเป็นตัวแทนคนดีในอุดมคติ มีชีวิตอยู่อย่างมี “คุณค่า” โดยไม่เป็นภาระแก่ผู้อื่น และประพฤติปฏิบัติตนเพื่อการเป็น chengren (成人) หรือมนุษย์ผู้สมบูรณ์พร้อม อันเป็นเป้าหมายสูงสุด และเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างสันติสุขให้แก่สังคมมนุษย์ ดังปรากฏในตอนหนึ่งของคัมภีร์ Lunyu บทที่ชื่อว่า Xianwen (宪问) ที่ขงจื้อได้ยกตัวอย่างมนุษย์ผู้สมบูรณ์พร้อมในสมัยอดีต เช่น จักรพรรดิที่มีปัญญาล้ำลึก กงฉิวผู้ที่ไม่ละโมภร์กิเลสท่าน เปี่ยนจงจื่อผู้ที่กล้าหาญชาญชัย หร่านฉิวผู้ปราดเปรื่องในวิทยาการและยังใช้ขนบจารีตและดนตรีเพิ่มความสามารถทางวรรณกรรมของตนเอง (若臧武仲之知、公绰之不欲、卞庄子之勇、冉求之艺，文之以礼乐，亦可以为成人矣) ส่วนตัวอย่างมนุษย์ผู้สมบูรณ์ในสมัยนี้ก็คือเมื่อเห็นผลประโยชน์ ก็นึกถึงศีลธรรม เมื่อเผชิญอันตรายก็ยอมสละชีวิตช่วยผู้อื่น แม้อยู่กับความยากจนเป็นเวลานานก็ไม่ลืมคำสัญญาตลอดชีวิต (见利思义，见危授命，久要不忘平生之言，亦可以为成人矣) (Lunyu quanwen, n.d., Xianwen chapter, 14.12)

ในอีกตอนหนึ่งของคัมภีร์ Lunyu บทที่ชื่อว่า Shu'er (述而) ได้บันทึกคำพูดของขงจื้อไว้ว่า แม้เป็นไปได้ที่ตนเองจะได้พบเห็นอริยปราชญ์ แต่ถ้าสามารถพบเห็นผู้ที่เป็วิญญูชนก็ถือว่าใช้ได้แล้ว (圣人，吾不得而见之矣；得见君子者，斯可矣) และยังพูดอีกว่า แม้ตนเองไม่อาจได้พบเห็นนักบุญ แต่ถ้าสามารถพบเห็นผู้ที่รักษาศีลธรรมอันดีอย่างสม่ำเสมอก็ถือว่าใช้ได้แล้ว (善人，吾不得而见之矣；得见有恒者，斯可矣) (Lunyu quanwen, n.d., Shu'er chapter, 7.26)

ผู้วิจัยเห็นว่าคำสอนของขงจื้อที่กล่าวมาข้างต้นนี้ได้ให้ภาพ “วิญญูชน” ซึ่งสามารถเป็นบุคคลตัวอย่างที่เป็นรูปธรรมแก่สังคม (ไม่ได้เป็นเพียงคนดีในอุดมคติที่อยู่ไกลจนเกินเอื้อม) “วิญญูชน” ที่หยิบยกมาเป็นตัวอย่างเหล่านี้ล้วนมีตัวตนจริง ยังคงใช้ชีวิตเยี่ยงคนปกติธรรมดา หากแต่มีจิตใจใฝ่คุณธรรม ประพฤติปฏิบัติ

ตนตามแนวทางจริยธรรมเพื่อไปสู่เป้าหมายในชีวิตคือความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์พร้อม ในที่นี้ทุกคนจึงมีโอกาสจะเป็น “วิญญูชน” ได้ ขอเพียงแต่มุ่งมั่นตั้งใจที่จะปฏิบัติตามหลักคำสอนขงจื้อเท่านั้น

การเป็น “คนดี” ที่น่ายกย่องนับถือ และเป้าหมายในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาเต๋า

“คนดี” ในอุดมคติของปรัชญาเต๋าที่กล่าวถึงในบทที่ 8 ของคัมภีร์ Daodejing (道德经) ก็คือ shengren (圣人) หรือ อริยปราชญ์ เล่าจื๊อเห็นว่า คนดีที่สุดจะมีลักษณะเหมือนกับน้ำ น้ำทำประโยชน์ให้แก่สรรพสิ่ง โดยไม่พยายามแก่งแย่งแข่งดีกับสิ่งใดเลย ดำรงอยู่ในที่ที่คนทั้งหลายรังเกียจ (ตามลักษณะหรือธรรมชาติของน้ำที่จะอยู่ในที่ต่ำที่สุด ไม่พยายามเลื่อนตัวเองให้ไปอยู่ระดับสูง) ดังนั้น จึงอยู่ใกล้ชิดกับ “เต๋า” ที่สุด (上善若水，水善利万物而不争，处众人之所恶，故几于道。) ด้วยแนวคิดดังกล่าวข้างต้นของเล่าจื๊อ คุณสมบัติของน้ำจึงเป็นคุณสมบัติแห่ง 圣人 ผู้ที่รู้วิธีดำเนินชีวิตอย่างรอบคอบระมัดระวัง มีความอ่อนน้อมถ่อมตน และรู้จักพอ โดยที่ความอ่อนโยนในทางหนึ่งสามารถมองได้ว่าเป็นวิธีรักษากำลังเพื่อให้กลับกลายมาเป็นความแข็งแกร่งได้ ส่วนการรู้จักพอจะทำให้ไม่ทำอะไรเกินไป จึงไม่ “มุ่งเดินไปสุดขั้ว” (走向极端) เนื่องจากทุกสิ่งเมื่อถึงที่สุดย่อมมีการพลิกกลับ (物极必反) หรือกลับสู่ด้านตรงข้าม ดังคำกล่าวของเล่าจื๊อใน Daodejing (n.d.) บทที่ 44 ที่ว่า หากรู้จักพอ ก็จะทำให้ไม่พบกับความอับยศ หากรู้จักหยุด ก็จะทำให้ไม่ประสบอันตราย (มีเพียงวิธีนี้เท่านั้นที่จะ) รักษาความสงบสุขได้ยาวนาน (故知足不辱，知止不殆，可以长久) นอกจากนี้เล่าจื๊อยังได้เน้นย้ำในเรื่องความมักน้อย (寡欲) ด้วยเห็นว่าไม่มีภัยใดร้ายแรงกว่าความไม่รู้รู้จักพอ ไม่มีความผิดหรือบาปใดหนักหนากว่าความโลภโมโหสัน (祸莫大于不知足，咎莫大于欲得) เพราะฉะนั้น ใน Daodejing (n.d.) บทที่ 29 จึงมีคำกล่าวว่า อริยปราชญ์จึงละทิ้งสิ่งที่สุดขั้ว สิ่งที่ฟุ่มเฟือย และสิ่งที่เกิน (ความเหมาะสม) ไป (是以圣人去甚、去奢、去泰) ทั้งนี้ เป้าหมายในการมีชีวิตอยู่หรือหัวใจแห่งปรัชญาเต๋าของเล่าจื๊อ ก็คือการรู้รักษาตนให้รอดปลอดภัยโดยหลีกเลี่ยงเภทภัยในโลกมนุษย์ เพื่อสุดท้ายจะกลับคืนสู่ธรรมชาติ เป็นหนึ่งเดียวกับจักรวาล

การเป็น “คนดี” ที่น่ายกย่องนับถือ และเป้าหมายในการดำเนินชีวิตตามหลักธรรมทางพุทธศาสนา

พุทธศาสนามีโลกทัศน์ว่ามนุษย์ทุกชีวิตเกิดมาล้วนมีทุกข์ เป้าหมายที่แท้จริงคือการพ้นทุกข์อย่างสิ้นเชิง ซึ่งเรียกว่านิพพาน เพื่อจะได้ไม่ต้องมีการเวียนว่ายตายเกิดในสังสารวัฏหรือทะเลทุกข์นี้อีก จากการศึกษาวิเคราะห์เนื้อหาของหลักธรรมทางพุทธศาสนาที่พบใน Caigen tan ผู้วิจัยเห็นว่าพุทธปรัชญานิกายเซนที่สะท้อนอยู่ในวรรณกรรมคำสอนจีนดังกล่าวก็เป็นไปในทำนองเดียวกัน กล่าวคือต้องใช้มรรควิธีทำลายอวิชชา อันได้แก่ตัณหา อุปาทานให้มลายหายไปสิ้น เพียงแต่พุทธปรัชญานิกายเซนจะเน้นให้ความสำคัญกับการบรรลุดรรชนีภาวะรู้แจ้ง โดยการทำลายอวิชชา ตัณหา อุปาทาน ก้าวข้ามทวิภาวะหรือความแบ่งแยกทั้งปวง ไม่ยึดมั่นถือมั่นในสิ่งทั้งปวง แล้วกลับเข้าสู่พุทธภาวะ (自见成佛) ที่มีจิตเดิมแท้บริสุทธิ์ ไร้การปรุงแต่ง ดังคำสอนที่ 9 ภาคแรกที่ให้พิจารณาจิตในที่สงบ เพื่อค้นพบจิตเดิมแท้อันบริสุทธิ์ (静中观心，真妄毕见) หรือในคำสอนที่ 57 ภาคแรกที่ให้ขจัดวัตรธรรมนอกกาย แล้วไผ่หาจิตเดิมแท้บริสุทธิ์ (扫除外物，直觅本来) (Caigen Tan quanwen ji yiwen, 2019) ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้สอดคล้องกับคำสอนของท่านเว่ยหล่าง (六祖慧能) ซึ่งเป็นปรมาจารย์ที่สำคัญที่สุดองค์หนึ่งของพุทธศาสนาในประเทศจีน อีกทั้งยังได้รับการยกย่อง

อย่างมากในญี่ปุ่น (เนื่องจากเซนที่สืบทอดมานานนับพันปีในประเทศนั้นไม่ว่าสายไหนก็ล้วนมีท่านเว่ยหล่างเป็นต้นธาร) (Phra Paisan Visalo, 2014) ท่านเว่ยหล่างได้กล่าวถึงจิตเดิมแท้ในตัวมนุษย์ทุกคนและการชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ ดังผลงานแปลสูตรเว่ยหล่างโดย Buddhadasa Bhikkhu (1987) ตามที่เห็นข้างล่างนี้ ซึ่งทำให้เราพอจะมองเห็นว่าทำไมปรัชญาพุทธนิกายเซนจึงให้ความสำคัญกับการนั่งวิปัสสนาเพื่อชำระจิตใจ และการปฏิบัติธรรมเช่นนี้สามารถนำไปสู่วิถีแห่งการเป็นคนดีในพุทธปรัชญานิกายเซนอย่างไร

《菩萨戒经》云：“我本元自性清净。”若识自心见性，皆成佛道。”《六祖坛经 般若第二》

“มีข้อความกล่าวไว้ในสูตรชื่อ โปธิสัตว์ศีลสูตร ว่า “จิตเดิมแท้ของเราเป็นของบริสุทธิ์โดยเด็ดขาด และถ้าเราได้รู้จักใจของเราเองและรู้แจ้งชัดว่าตัวธรรมชาติแท้ของเราคืออะไรแล้ว เราจะบรรลุถึงพุทธภาวะได้ทุก ๆ คน” (Buddhadasa Bhikkhu, 1987, p.31)

“善知识，何名坐禅？此法门中，无障无碍。外于一切善恶境界，心念不起，名为坐；内见自性不动，名为禅。”《六祖坛经 坐禅第五》

“ท่านผู้คงแก่เรียนทั้งหลาย อย่างไรก็ตามเรียกว่าการนั่งเพื่อการกัมมัฏฐานภาวนา? ในนิกายของเรา การนั่งหมายถึงการได้รับอิสรภาพอันเด็ดขาด และมีจิตสงบได้ในทุก ๆ กรณีที่แวดล้อมเข้ามาจากภายนอก ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายข้างดีหรือเป็นอย่างใดมา การกัมมัฏฐานภาวนานี้หมายถึงการเห็นชัดแจ้งในภายใน ต่อ “ความแน่วแน่มั่นหวั่นไหว” ของจิตเดิมแท้” (Buddhadasa Bhikkhu, 1987, p.58)

นอกจากนี้ พุทธปรัชญานิกายเซนในงานแปลของ Buddhadasa Bhikkhu (1987, p.62) ก็ให้ความสำคัญกับ “คันธสาระ” (สิ่งที่ส่งกลิ่นหอม) อันหมายถึง หลักการปฏิบัติเพื่อรักษาจิตใจให้บริสุทธิ์อยู่เสมอ ซึ่งมีทั้งหมด 5 ข้อ ได้แก่ 1) ศีล (戒 香) คือการที่จิตของเราปราศจากรอยต่างของทุจริต ความชั่ว ความริษยา ความตระหนี่ ความโกรธ การใช้กำลังข่มขู่และการผูกเวร 2) สมาธิ (定 香) คือการที่จิตของเราไม่มีอาการหวั่นไหวในทุกเหตุการณ์ที่เข้ามาแวดล้อมเรา ไม่ว่าจะเป็นดีหรือมาร้าย 3) ปัญญา (慧 香) คือการที่จิตของเราเป็นอิสระจากเครื่องหุ้มทอรั้งรัด หมายถึงการที่เราส่องปัญญาของเราอยู่เบื้องนิจลงที่จิตเดิมแท้ของเรา เป็นผู้พ้นเด็ดขาดจากการที่จะทำความชั่วทุกประเภท แม้ว่าเราจะทำความดีทุกอย่าง เราก็จะไม่ปล่อยให้ใจของเราเกี่ยวเกาะอยู่ที่ผลของความดีนั้น ๆ และยอมเคารพนับถือผู้ที่สูงกว่าเรา อ่อนน้อมต่อผู้ที่ต่ำต้อยกว่าเรา เห็นอกเห็นใจคนที่หมกมุ่นและคนยากจน 4) วิมุตติ (解脱 香) คือความที่ใจของเราขึ้นถึงขั้นเป็นอิสระเด็ดขาด ไม่เกี่ยวเกาะอยู่กับสิ่งใด ไม่ผูกพันตัวเองอยู่กับความดีและความชั่ว และ 5) ความรู้ (解脱知见 香) คือเมื่อจิตของเราไม่เกี่ยวเกาะกับความดีและความชั่วแล้ว เรายังจะต้องระวังไม่ปล่อยให้จิตนั้นอิงอยู่กับความว่างเปล่าหรือตกลงไปสู่ความเฉื่อย ยิ่งกว่านั้นเรายังจะต้องเพิ่มพูนการศึกษาและขยายความรู้ของเราให้กว้างออกไปจนกระทั่งเราสามารถรู้จักจิตของเราเอง

จากผลงานแปลสูตรเว่ยหล่างของ Buddhadasa Bhikkhu ข้างต้นนี้ เราอาจจะสรุปคุณลักษณะของผู้ที่เป็นแบบอย่างของ “คนดี” ที่พึงปรารถนาตามหลักปรัชญาพุทธนิกายเซนว่า เป็นผู้ที่มีจิตชำระจิตใจให้บริสุทธิ์ทุกขณะจิตด้วยหลักไตรสิกขา (คือ ศีล สมาธิ ปัญญา) กล่าวคือมีการชำระจิตใจที่ไร้รอยต่างแห่งความรู้สึกละเอียด หวั่นไหวต่อทุกเรื่องที่เกิดขึ้นในใจ เป็นอิสระและหลุดพ้นจากทั้งความดีและความชั่ว รักษาจิตใจให้ไม่เกาะ

เกี่ยวข้องติดกับผลความดี อีกทั้งเปลื้องจากบาปที่คิดชั่ว เพื่อบรรลุดังพุทธภาวะแห่งการหลุดพ้น อันเป็นเป้าหมายสูงสุดของหลักปรัชญาพุทธนิกายเซน

2.2 คุณลักษณะหรือคุณสมบัติสำคัญของ junzi ผู้เป็นตัวแทน “คนดี” ที่น่ายกย่องนับถือ

ในที่นี้อาจสรุปได้ว่าสำหรับผู้ประพันธ์ Hong Yingming แล้ว แบบอย่างของ “คนดี” หรือ “บุคคลที่น่ายกย่องนับถือ” ตามที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนจีน Caigen tan นอกจากจะมีคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของ 君子 หรือวิญญูชนตามหลักปรัชญาขงจื้อที่ประกอบด้วยคุณสมบัติพื้นฐานทางจริยศาสตร์ 5 ประการแล้วยังได้หลอมรวมจิตวิญญาณของหลักปรัชญาเต๋าที่เน้นการรู้รักษาตนให้รอดปลอดภัยโดยหลีกเลี่ยงภัยในโลกมนุษย์ (เหมือนลักษณะของน้ำที่อ่อนโยนแต่แข็งแกร่ง) เพื่อสุดท้ายจะกลับคืนสู่ธรรมชาติ เป็นหนึ่งเดียวกับจักรวาล รวมทั้งได้ผสมผสานหลักความว่างเปล่า มุ่งชำระจิตใจเพื่อจะเข้าถึงความจริงสูงสุดหรือจิตเดิมแท้อันบริสุทธิ์ในตนตามแนวทางของหลักปรัชญาพุทธนิกายเซน ซึ่งผู้วิจัยจะขอสรุปเป็นประเด็นหลักๆ ดังนี้

1. เป็นผู้มีความซื่อตรงใจ ปฏิบัติชอบด้วยกายกรรมและวจีกรรม ไม่ทำชั่วทั้งในที่แจ้งและที่ลับตาคน เป็นผู้มีความมั่งมีและรักความเรียบง่าย ใจกว้างเปิดเผย พุดน้อยไม่อวดเก่ง ไม่หลงตนไม่ลืมหิว

君子之心事，天青日白，不可使人不知；君子之才华，玉韞珠藏，不可使人易知。(Caigen Tan quanwen ji yiwen, 2019, #3)

วิญญูชนพึงเป็นผู้มีใจกว้างเปิดเผย ไม่อวดดีอวดเด่นในความสามารถ (คำสอนบทที่ 3 ภาคแรก)

故君子欲无得罪于昭昭，先无得罪于冥冥。(Caigen Tan quanwen ji yiwen, 2019, #48)

วิญญูชนไม่ยากให้ใครเห็นว่าผิด พึงไม่ทำผิดแม้ในที่ที่ใครไม่เห็น (คำสอนบทที่ 48 ภาคแรก)

勤者敏于德义，而世人借勤以济其贫；俭者淡于货利，而世人假俭以饰其吝。君子持身之符，反为小人营私之具矣，惜哉！(Caigen Tan quanwen ji yiwen, 2019, #166)

วิญญูชนพึงมีความชอบธรรม ขยันหมั่นเพียรแต่ไม่ฝืดทวนประโยชน์ รักความเรียบง่ายมั่งมีแต่ไม่ตระหนี่ใจแคบ พวกเข้านำไรคุณธรรมเอาความขยันและความมั่งมีของวิญญูชนมาใช้เป็นข้ออ้าง

ไม่ตระหนี่ใจแคบ พวกเข้านำไรคุณธรรมเอาความขยันและความมั่งมีของวิญญูชนมาใช้เป็นข้ออ้าง

ให้กับการหาผลประโยชน์และความใจแคบของตน (คำสอนบทที่ 166 ภาคแรก)

2. เป็นผู้เดินสายกลาง ไม่มากไปไม่น้อยไป ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต ไม่หลงใหลในลาภยศสรรเสริญ ไม่ปล่อยชีวิตไปตามยถากรรม มีความอดทนต่อความทุกข์ยาก อดกลั้นต่อการดูถูก ไม่ท้อแท้สิ้นหวัง รู้จักปล่อยวางรักษาจิตให้ว่างเพื่อความบริสุทธิ์ในใจ มีความมั่นคงทางจิตใจ มีความมุ่งมั่นในปณิธานแห่งความดี

山之高峻处无木，而溪谷回环则草木丛生；水之湍急处无鱼，而渊潭停蓄

则鱼鳖聚集。此高绝之行，褊急之衷。君子重有戒焉。(Caigen Tan quanwen ji yiwen, 2019, #196)

วิญญูชนพึงไม่นิยมความสุดโต่ง ไม่ว่าพฤติกรรมที่สูงส่งเกินเอื้อมหรือมีใจคับแคบเกินไป โบราณ

กล่าวไว้ว่า เขาสูงชันย่อมไร้ต้นไม้เติบโต น้ำไหลแรงย่อมไร้ปลาอาศัย วิญญูชนพึงมีใจกว้างผ่อนปรนในสรรพสิ่ง (คำสอนบทที่ 196 ภาคแรก)

彼富我仁，彼爵我义，君子故不为君相所牢笼。人定胜天，志一动气，君子亦不受造物之陶铸。(Caigen Tan quanwen ji yiwen, 2019, #42)

วิญญูชนไม่พึงหลงใหลในลาภยศสรรเสริญ และไม่ปล่อยชีวิตไปตามยถากรรม (คำสอนบทที่ 42 ภาคแรก)

士君子一当穷愁寥落，奈何辄自废弛哉！(Caigen Tan quanwen ji yiwen, 2019, #84)

วิญญูชนพึงมีปณิธานมุ่งมั่น ไม่หมดสิ้นความหวังแม้ชีวิตจะตกอับยากเข็ญ (คำสอนบทที่ 84 ภาคแรก)

3. พึงเป็นผู้ใฝ่ศึกษา มีปัญญาความคิด ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ยุติธรรม ทำการด้วยความสุขุมรอบคอบ ดังคำสอนที่ 83 ภาคแรก (Caigen Tan quanwen ji yiwen, 2019, #83) ที่กล่าวว่า ใจซื่อมือสะอาดทั้งยังรู้จักอดทนอดกลั้น มีจิตเมตตาและกล้าตัดสินใจ ฉลาดเฉลียวรอบคอบ เทียบตรงแต่ไม่ดื้อด้าน เปรียบได้กับเครื่องหวานเช่นน้ำผึ้งที่ไม่หวานเกิน เหมือนอาหารทะเลเลิศรสที่ไม่เค็มเกิน ถ้ารักษาความเหมาะสมเหล่านี้ได้นับว่ามีคุณธรรมเป็นเลิศ (清能有容，仁能善断，明不伤察，直不过矫，是谓蜜饯不甜，海味不咸，才是懿德。)

故君子居安宜操一心以虑患，处变当坚百忍以图成。(Caigen Tan quanwen ji yiwen, 2019, #117)

วิญญูชนพึงสร้างเสริมปัญญาเสมอมิให้ขาด เพื่อป้องกันเหตุร้ายที่อาจเกิดขึ้น ถ้าชีวิตในวันหนึ่งต้องประสบความทุกข์ยากลำบาก จงมีมานะฟันฝ่าให้ผ่านพ้นอุปสรรคนั้นให้จงได้ (คำสอนบทที่ 117 ภาคแรก)

故君子闲时要有吃紧的心思，忙处要有悠闲的趣味。(Caigen Tan quanwen ji yiwen, 2019, #8)

วิญญูชนพึงรู้จักตื่นตัวในยามสงบและปล่อยวางในยามวุ่นวาย (คำสอนบทที่ 8 ภาคแรก)

君子宜净拭冷眼，慎勿轻动刚肠。(Caigen Tan quanwen ji yiwen, 2019, #144)

วิญญูชนจะกระทำการสิ่งใด พึงมีตาสว่างและใจกระจ่าง กระทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยความสุขุมรอบคอบ ไม่ถือแพ่งไร้เหตุผล (คำสอนบทที่ 144 ภาคแรก)

4. เป็นผู้มีความระมัดระวังในการคบหาผู้คน รู้ภัย ไม่ทะนงตน เป็นผู้มีน้ำใจช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก

士君子持身不可轻，轻则物能扰我，而无悠闲镇定之趣；用意不可重，重则我为物泥，而无潇洒活泼之机。(Caigen Tan quanwen ji yiwen, 2019, #106)

วิญญูชนพึงไม่ผลิผลามเมื่อคบใคร พึงมีความเด็ดขาดในการทำงาน (คำสอนบทที่ 106 ภาคแรก)

故君子与其练达，不若朴鲁：与其曲谨，不若疏狂。(Caigen Tan quanwen ji yiwen, 2019, #2)

วิญญูชนพึงคบหาผู้มีความซื่อตรงจริงใจ มากกว่าพวกมากเล่ห์เพทุบาย (คำสอนบทที่ 2 ภาคแรก)

君子处患难而不忧，当宴游而惕虑，遇权豪而不惧，对茆独而惊心。(Caigen Tan quanwen ji yiwen, 2019, #233)

วิญญูชนพึงไม่กังวลแม้ตทุกข์ พึงเตือนใจตนเสมอในยามสุขว่าอย่าพลาดพลั้งเดินทางผิด วิญญูชนไม่
พึงหวั่นเกรงผู้มีอิทธิพลมาวางอำนาจ พึงเห็นใจสงสารผู้อ่อนแอไร้ที่พึ่ง (คำสอนบทที่ 233 ภาคแรก)

5. พึงเป็นผู้ที่ใกล้ชิดธรรมชาติและศิลปะโคลงกลอนเพื่อขัดเกลาจิตใจอยู่เสมอ เป็นผู้รู้จักปล่อยวาง
รักษาจิตให้ว่างเปล่า

徜徉于山林泉石之间，而尘心渐息；夷犹于诗书图画之内，而俗气潜消。

故君子虽不玩物丧志，亦常借镜调心。(Caigen Tan quanwen ji yiwen, 2019, #270)

วิญญูชนพึงหาโอกาสใกล้ชิดธรรมชาติและศิลปะโคลงกลอนเพื่อขัดเกลาจิตใจอยู่เสมอ ด้วยชีวิตที่อยู่

ท่ามกลางธรรมชาติธารน้ำใสลำเนาไพร และการที่ได้ละเมียดละไมไปกับความอ่อนช้อยในศิลปะ

คำกลอนนั้น จะทำให้สยงจิตใจอ่อนโยนดั่งลม (คำสอนบทที่ 45 ภาคหลัง)

故君子事来而心始现，事去而心随空。(Caigen Tan quanwen ji yiwen, 2019, #82)

วิญญูชนพึงรักษาจิตใจให้ว่างเปล่าไร้ความขุ่นหมอง จงครุ่นคิดคำนึงก็ต่อเมื่อเรื่องมาถึง

(คำสอนบทที่ 82 ภาคแรก)

3. การศึกษาวิเคราะห์แบบอย่างของ “คนดี” หรือ “บุคคลที่น่ายกย่องนับถือ” ที่ปรากฏในวรรณกรรมคำ สอนของไทยเรื่อง “โคลงโลกนิติ”

ในวรรณกรรมคำสอน “โคลงโลกนิติ” ฉบับพระนิพนธ์โดยสมเด็จพระบรมวงศ์เธอ กรมพระยาเดชาดิ
ศร มีกลุ่มคำที่ใช้หมายถึง “คนดี” หรือ “บุคคลที่น่ายกย่องนับถือ” อยู่ 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่ 1) “สาธุชน” (มี
กล่าวถึงจำนวน 6 บท) 2) “สัตบุรุษ” หรือ “สัพบุรุษ” (มีกล่าวถึงจำนวน 3 บท) 3) “(นัก) ปราชญ์” (มี
กล่าวถึงจำนวน 40 บท) และ “บัณฑิต” (มีกล่าวถึงจำนวน 7 บท) ซึ่งสองคำแรกคือ “สาธุชน” และ “สัตบุรุษ”
มีความหมายของคนดี ส่วนสองคำหลังคือ “(นัก) ปราชญ์” และ “บัณฑิต” จะมีความหมายของผู้มีปัญญา
ความรู้ นอกจากนี้ยังพบการใช้คำอื่นๆ บางคำที่เกี่ยวข้องกับผู้มีความรู้หรือมีการศึกษา เช่น “กวี” (จำนวน 3
บท) “นักรู้” (จำนวน 1 บท) และ “ผู้เพียรเรียน” (จำนวน 1 บท) ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบกันแล้วจะเห็นว่าคำ “(นัก)
ปราชญ์” และ “บัณฑิต” ใน “โคลงโลกนิติ” มีการกล่าวถึง มากกว่า 40 บท ในขณะที่ “สัตบุรุษ/สาธุชน” มี
กล่าวถึงรวมทั้งสิ้นเพียง 9 บท การมีจำนวนบทของโคลงที่กล่าวถึง “(นัก) ปราชญ์/บัณฑิต” มากเช่นนี้ ย่อมบอก
เป็นนัยว่าคนดีมีคุณธรรมที่สังคมให้การยกย่องนั้นจะต้องเป็นผู้ที่มีปัญญาหรือความรู้คู่กันไปด้วย

สำหรับเรื่องคุณลักษณะหรือคุณสมบัตินี้สำคัญๆ ของ (นัก) ปราชญ์/บัณฑิต ซึ่งโคลงโลกนิติมีการกล่าว
ถึงในหลายๆ บริบทและสถานการณ์ ผู้วิจัยเห็นว่าสามารถแยกวิเคราะห์ในประเด็นหลักๆ ดังนี้

3.1 ความหมายและเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการเป็น (นัก)ปราชญ์/บัณฑิต

1. (นัก) ปราชญ์ หรือ บัณฑิต คือผู้มีสติปัญญาความรู้คู่ไปกับคุณธรรม เป็นผู้มีใจใสสะอาด ซื่อสัตย์
(โคลงโลกนิติ บทที่ 223) และยังต้องเป็นผู้ที่ 1) ไม่เว้นจากการนึกคิดพิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผล 2) ไม่เว้นจาก
การสดับตรับฟังจากผู้ที่มีทรงภูมิความรู้ 3) ไม่เว้นจากการสอบถามปัญหาและวิชาการ และ 4) ไม่เว้นจากการจด

บันทึกสิ่งที่ควรรู้ควรจดจำไว้ (โคลงโลกนิติ บทที่ 55) พร้อมกันนี้ยังต้องชวนขวนขวายนำสิ่งต่างๆ ที่ได้สดับตรับฟัง ไปพิจารณาหาเหตุผลเพื่อความเข้าใจให้ถึงแก่นแท้ (โคลงโลกนิติ บทที่ 211)

223. ปราชญ์ ใดเรื่องรู้อยิ่ง	วิทยา	
กล่าวมธุรสธรรมา	ท่อนพลัง	
น้ำจิตอัสติยา	ยลยาก	
คือตั้งดวงแก้วตั้ง	แต่งไว้เรือนโจราฯ	(Kowit Tangtrongchit, 2005, p.239)
55. เว้น วิจารณ์ว่างเว้น	สดับฟัง	
เว้นที่ถามอันยัง	ไปรู้	
เว้นเล่าลือขี้ตัง	เกตว่าง เว้นนา	
เว้นตั้งกล่าวว่ามี	ปราชญ์ ได้ฤมีฯ	(Kowit Tangtrongchit, 2005, p.71)
211. คน ใดฟังอรรถแล้ว	บ่ขวย ขวนนา	
บ่ตริตรองนึกหมาย	มันไว้	
บ่ถามไต่อุบาย	เติมต่อ	
ปราชญ์ ว่าผู้มันไซ้	ไซ้เชื้อเมธาฯ	(Kowit Tangtrongchit, 2005, p.227)

2. ผู้ที่เป็น (นัก) ปราชญ์/บัณฑิตย่อมต้องขยันหมั่นเพียร ศึกษาหาความรู้ใส่ตนอยู่เสมอมิได้ขาด (โคลงโลกนิติ บทที่ 23) ทั้งยังต้องเป็นผู้ที่รู้จักจริง ปราดเปรื่องในวิชา ตอบปัญหาผู้อื่นได้อย่างแจ่มแจ้งชัดเจน (โคลงโลกนิติ บทที่ 428)

23. ความรู้ ผู้ ปราชญ์ นั้น	นักเรียน	
ฝนทั้งเท่าเข็มเพียร	ฝ่ายหน้า	
คนเกียจเกลียดหน่ายเวียน	วนจิต	(Kowit Tangtrongchit, 2005, p.39)
กลอุทกในตระกร้า	เปี่ยมล้นฤมีฯ	
428. โลก รู้เรียนมากสิ้น	ศิลปะศาสตร์	
ยามจักปองไปอาจ	กล่าวได้	
ผู้ นั้นนับว่า ปราชญ์	ฤชื่อ โฉนนา	
กล่าวบ่ฉานเฉกใบ้	บอกข้อความฝันฯ	(Kowit Tangtrongchit, 2005, p.444)

อย่างไรก็ตาม (นัก) ปราชญ์/บัณฑิตย่อมไม่โอ้อวดความรู้หรือความฉลาดของตน (โคลงโลกนิติ บทที่ 24) ไม่อวดภูมิ คุยโวยกตนข่มท่านเรื่อยไป ไม่มีใครถามก็จะไม่ตอบ ไม่พูดพลาโมไร้สาระ (โคลงโลกนิติ บทที่ 224) เพราะอาจผิดพลาดได้ (โคลงโลกนิติ บทที่ 318)

24. กะ ละออมเพ็ญเพียบน้ำ	ฤติง	
โอง่างพร่องชลชิง	เพ็ญหม้อ	
ผู้ ปราชญ์ท่อนสูงสิง	เยี่ยใหญ่	
คนโศครู้้น้อยก่อ	พลอดนั้นประมาณฯ	(Kowit Tangtrongchit, 2005, p.40)
224. ไป ถาม ปราชญ์ บ่พร้อง	พาที	

เปรียบดั่งเกร็ดดี	จึงครั้น
คนพาลพวกอวดดี	จักกล่าว
ถามป่ถามมันพื้น	เพื่องล้อยเกินถามฯ (Kowit Tangtrongchit, 2005, p.240)
318. สูงสารสี่เท้า่าง	เหยียบยัน
บางคาบเขี้ยวไปพลัน	พลวกพลั้ง
นักรู้ร่ำเรียนธรรม	ถึงมาก ก็ดี
กล่าวดั่งน้ำผลั้งผลั้ง	พลาตล้อยทางความฯ (Kowit Tangtrongchit, 2005,p.334)

3. ผู้มีปัญญาย่อมต้องไม่ตกอยู่ในความประมาท แม้ในยามที่มีภัยอันตรายร้ายแรงใกล้เข้ามาถึงตน ก็
สามารถคิดค้นผ่อนหาทางหลบหลีกภัยที่ใกล้จะถึงตัว มีจิตใจมั่นคงดูขุนเขาไม่หวั่นไหวต่อภัยเฉพาะหน้า
(โคลงโลกนิติ บทที่ 414) รวมไปถึงการไม่หวั่นไหวต่อคำนิพนทาหรือคำสรรเสริญ (โคลงโลกนิติ บทที่ 39)

414. เห็นภัยใหญ่แต่เช้า	จักถึง ตนแฮ
ปราชญ์ ย่อมผันผ่อนพึง	หลบลิ
ภัยใดตัวนโดนตรึง	ตราติด ตัวนา
ใจปราชญ์ปราศแสดยชี้	เช่นหล้าแลไศลาฯ (Kowit Tangtrongchit, 2005, p.430)
39. ภูเขาทั้งแห่งล้วน	ศิลา
ลมพายุพัดพา	บั้ง
สรรเสริญและนิทา	คนกล่าว
ใจ ปราชญ์ ฤเพื่อพิน	หอนได้จันต์จลาฯ (Kowit Tangtrongchit, 2005, p.55)

4. เป็นที่ยอมรับว่านักปราชญ์หรือคนมีปัญญารอบรู้ค้นหาได้ยากนัก (โคลงโลกนิติ บทที่ 41) โคลงโลก
นิติบางบทยังได้สะท้อนความเชื่อที่ว่าความเป็นปราชญ์นั้นอยู่ในสายเลือดดวงศวันของบัณฑิต เป็นความฉลาดที่มี
มาแต่เกิดโดยไม่ต้องมีใครสอน (โคลงโลกนิติ บทที่ 30)⁵

41. ภูเขาเหลือแหล่ล้วน	ศิลา
หามณีจินดา	ยากได้
ฝูงชนเกิดนานา	ในโลก
หานักปราชญ์ นั้นไซ้	เลือกแล้วฤมีฯ (Kowit Tangtrongchit, 2005, p.57)
30. พริกเผ็ดใครเผ็ดให้	ฉันใด
หนามย่อมแหลมเองใคร	เซียมให้
จันทน์กฤษณาไฉน	ใครอบ หอมนา

⁵ อย่างไม่รู้ดี คนประเภทที่รู้ตัวเองว่ายังงี้ๆ ที่อู และกล้ายอมรับความจริงดังกล่าวนั้น ท่านผู้รู้หรือครูอาจารย์จะไม่กล่าวตราหน้าคนพวกนี้ว่าเป็นคนโง่เขลา แต่เห็นว่าคน
ประเภทนี้ยังพอจะนับว่าเป็นคนฉลาดอยู่บ้าง (โคลงโลกนิติ บทที่ 429)

429. คนพาลพวกหนึ่งน้ำ	ใจหาญ
รู้ว่าตนเป็นพาล	กระด้าง
พวกนี้วิัจนาจารย์	จัดไซ้ พาลพอ
นับว่า ปราชญ์ ได้บ้าง	เพื่อรู้สึกสนธฯ (Kowit Tangtrongchit, 2005, p.445)

วงศ์แห่งนักปราชญ์ได้ เพราะด้วยฉลาดเองๆ (Kowit Tangtrongchit, 2005,p46)

ด้วยความที่เป็นผู้มีปัญญาความรู้ดังกล่าว จึงสามารถหาเลี้ยงตัวเองหรือเอาตัวรอดได้ด้วยปัญญา ความรู้ที่มีอยู่กับตัวนั้น (โคลงโลกนิติ บทที่ 45) ทั้งยังไม่หวังทรัพย์และความรู้ มีแต่จะแบ่งปันเป็นทานออกไป (โคลงโลกนิติ บทที่ 241)

45. เหมหงส์เลี้ยงชีพด้วย	สาคร
ช่างพึ่งพนาตร	ป่าไม้
ภุมราบุษบากร	ครองร้าง ตนนา
นักปราชญ์เลี้ยงตัวได้	เพื่อด้วยปัญญา (Kowit Tangtrongchit, 2005, p.61)
241. น่านน้ำฤท่อนกล้า	กลิ่นชล เองแฮ
พฤษชาติหอนหวงผล	เสพร่อง
จอมเมฆไปหวงฝน	ภักซ์เสพ เสียนา
ปราชญ์หอนหวงทรัพย์ปอง	เปิดให้เป็นทาน (Kowit Tangtrongchit, 2005, p.257)

5. เหล่า (นัก) ปราชญ์/บัณฑิตยังมีนิสัยรักในรสพระธรรม ไม่รู้อิมที่จะแสวงหาพระธรรมคำสั่งสอน (โคลงโลกนิติ บทที่ 347) แม้ว่าจะตกอยู่ในห้วงทุกข์มากมายเพียงใด ก็ไม่ละทิ้งธรรม สามารถใช้ธรรมะเข้ามา ปลดเปลื้องทุกข์ได้ (โคลงโลกนิติ บทที่ 31)

347. จักเข้าหาบ้ายศ	ยอตตาม
คนโลกค่าน้ำงาม	ง่ายแท้
คนมักนักเลงกาม	การเสน่ห์ ยอนา
เข้าสู่หมู่ปราชญ์แปล้	ชอบถ้อยทางธรรม (Kowit Tangtrongchit, 2005,p363)
31. จันทน์แห่งกลิ่นหอนได้	ดรธาน
อ้อยที่บานยังหวาน	โอชอ้อย
ช่างเข้าศึกเสียมสาร	ยกย่อง งามนา
บัณฑิตมั่นทุกขร้อย	เท่าร้อลิมธรรม (Kowit Tangtrongchit, 2005, p.47)

3.2 ความสำคัญของ (นัก)ปราชญ์/บัณฑิต

ใน “โคลงโลกนิติ” บทที่ 415 กล่าวว่าบ้านเมืองที่ท่านห้ามมิให้อาศัยอยู่ก็คือบ้านเมืองที่ 1) ไร้ผู้ปกครอง 2) ไร้นักปราชญ์ราชบัณฑิตผู้ทรงคุณธรรมความรู้ 3) ไร้แหล่งน้ำอันอุดมสมบูรณ์ 4) ไร้แพทย์ผู้เชี่ยวชาญ จะเห็นได้ว่านักปราชญ์มีความสำคัญเทียบเท่าเจ้าผู้ปกครอง และแหล่งน้ำอันอุดม นอกจากนี้ มีเพียงนักปราชญ์เท่านั้นที่ได้รับการยกย่องว่าเป็นใหญ่กว่าผู้ใด เพราะมีคณาพรณบถถือไปทั่วทิศานุทิศ (โคลงโลกนิติ บทที่ 179) หากถึงคราวมีปัญหาชีวิต แก้ไม่ตก ให้แสวงหานักปราชญ์หรือผู้มีปัญญาเพื่อขอคำปรึกษา (โคลงโลกนิติ บทที่ 107)

415. เมืองใดไร้ราชทั้ง	ปราชญ์สดับ ก็ดี
อีกตระกูลมีทรัพย์	สิ่งให้
หนึ่งไร้นทีกับ	ขุนแพทย์

ภัยมากเมืองไซรั	ท่านห้ามอย่าเนาฯ (Kowit Tangtrongchit, 2005, p.431)
179 นายเรือนใหญ่อยู่เหี้ย	เรือนตน
นายช่างเป็นใหญ่คน	ลูกบ้าน
ท้าวพระยาใหญ่กว่าชน	ในเขต แตนนา
นักปราชญ์ใหญ่แปดด้าน	ทั่วด้านทิศาฯ (Kowit Tangtrongchit, 2005, p.195)
107 สงครามแสงท่วยแก้ว	อาสา
กลคดีพิงหา	ท่านรู้
ยามกินรสโอชา	ชวนเพื่อน กินนา
หา ปราชญ์ ล้ำเลิศผู้	เมื่อแก้ปริศนาฯ (Kowit Tangtrongchit, 2005, p.123)

ทั้งนี้ “โคลงโลกนิติ” ยังให้ความสำคัญกับการเลือกคบหามาคมผู้เป็น (นัก)ปราชญ์/บัณฑิต เป็นอย่างมาก เพราะการได้พบเห็นได้ฟังนักปราชญ์ หรือถ้าหากมีโอกาสได้คลุกคลี อยู่ร่วมกันด้วยแล้ว ย่อมทำให้เราได้เรียนรู้แต่สิ่งที่ดีงาม มีชีวิตที่ประสบแต่ความสุขเลิศล้ำ (โคลงโลกนิติ บทที่ 17, 18) นอกจากนี้ การร่วมสมาคมคบหากับนักปราชญ์ยังเป็นมงคลอย่างยิ่ง เพราะหากเรามีอะไรผิดชอบชั่วดี ท่านย่อมชี้แนะตักเตือนให้ทำในสิ่งที่ถูกต้อง ขอแต่เพียงว่าอย่าไปโกรธเคืองท่านยามที่ถูกดำเนินคดีแบบตรงกับความจริง เพราะคำเตือนคำแนะนำของท่านนั้นก็เปรียบดั่งท่านชี้แนะบอกขุมทองให้เรา (โคลงโลกนิติ บทที่ 225)

17. คนใดไปเสพด้วย	คนพาล
จักทุกข์ทนเนานาน	เนิ่นแท้
ใครเสพท่วยทรงญาณ	เปรม ปราชญ์
เสวยสุขล้ำเลิศล้ำ	เพราะได้สดับดีฯ (Kowit Tangtrongchit, 2005, p.33)
18. ได้เห็น นักปราชญ์ ไซรั	เป็นสุข
อยู่ร่วมเรือนหายทุกข์	ค่าเช่า
ผู้พาลสั่งสอนปลุก	ใจตั้ง พาลนา
ยลเยี่ยงนกแขกเต้า	ตกต้องมือโจรฯ (Kowit Tangtrongchit, 2005, p.34)
225. ร่วมรัก นักปราชญ์ เชื้อ	ชาติรี
เราผิดชอบชั่วดี	ท่านแจ้ง
เอาเยี่ยงอย่างอย่ามี	จิตโกรธ
ปรากฏกลท่านแล้ง	แนะให้ขุมทองฯ (Kowit Tangtrongchit, 2005, p.241)

จากคุณลักษณะหรือคุณสมบัติสำคัญของ 君子 หรือวิญญูชน ดังที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนจีน เรื่อง Caigen tan ซึ่งสะท้อนให้เห็นการหลอมรวมผสมผสานของหลักปรัชญาขงจื้อ หลักปรัชญาเต๋า และหลักธรรมทางพุทธศาสนาในลักษณะของพุทธปรัชญานิกายเซนในสังคมวัฒนธรรมจีน กับคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของ “(นัก) ปราชญ์/บัณฑิต” ดังที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนไทยเรื่อง “โคลงโลกนิติ” ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงอิทธิพลของพุทธศาสนาที่ยังรากลึกในสังคมวัฒนธรรมไทย ผู้วิจัยจะขอนำมาแสดงเปรียบเทียบกันในตารางที่เห็นข้างล่างนี้

ตารางเปรียบเทียบแบบอย่างของ “คนดี” หรือ “บุคคลที่น่ายกย่องนับถือ”

ในวรรณกรรมคำสอนจีน “Caigen tan” และในวรรณกรรมคำสอนไทย “โคลงโลกนิติ”

คุณลักษณะหรือคุณสมบัติของ “君子” (วิญญูชน)	คุณลักษณะหรือคุณสมบัติของ “(นัก) ปราชญ์/บัณฑิต”
<p>1. เป็นผู้มีคุณธรรมสูง ซื่อตรงจริงใจ ปฏิบัติชอบด้วยกายกรรมและวจีกรรม ไม่ทำชั่วทั้งในที่แจ้งและที่ลับตาคน เป็นผู้มี ความมั่งคั่งและรักความเรียบง่าย ใจกว้างเปิดเผย พูดน้อยไม่อวดเก่ง ไม่หลงตนไม่ลืมหิว</p>	<p>1. เป็นผู้มีใจใสสะอาด ซื่อสัตย์ เป็นผู้ที่ไม่เว้นจากการนึกคิดพิจารณาไตร่ตรองหาเหตุผล ไม่เว้นจากการสดับรับฟังจากผู้ที่ทรงภูมิความรู้ ไม่เว้นจากการสอบถามปัญหาและวิชาการ รวมทั้งไม่เว้นจากการจดบันทึกสิ่งที่ควรรู้ควรจดจำไว้ พร้อมกันนี้ยังชวนชวนนำสิ่งต่างๆ ที่ได้สดับรับฟังไปพิจารณาหาเหตุผลเพื่อเข้าใจให้ถึงแก่นแท้</p>
<p>2. พึงเป็นผู้ใฝ่ศึกษา มีปัญญาความคิด ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ยุติธรรม ทำการด้วยความสุขุมรอบคอบ</p>	<p>2. เป็นผู้ที่ยืนยันหมั่นเพียร ศึกษาหาความรู้ใฝ่ตนอยู่เสมอมิได้ขาด ทั้งยังต้องเป็นผู้ที่รู้จักจริง ปรารถนาในเรื่องวิชา ตอบปัญหาผู้อื่นได้อย่างแจ่มแจ้งชัดเจน และไม่คุยโวยกตนข่มท่านหรือโอ้อวดความรู้หรือความฉลาดของตนเอง</p>
<p>3. เป็นผู้มี ความระมัดระวังในการคบหาผู้คน รู้ภัยไม่ทะนงตน เป็นผู้ที่มีน้ำใจช่วยเหลือผู้ที่ตกทุกข์ได้ยาก</p>	<p>3. เป็นผู้ที่ไม่ตกอยู่ในความประมาท แม้ในยามที่มีภัยอันตรายร้ายแรงใกล้เข้ามาถึงตน ก็สามารถคิดค้นผ่อนทางหลบหลีกภัยที่ใกล้จะถึงตัว มีจิตใจมั่นคง สุขุมเขาไม่หวั่นไหวต่อภัยเฉพาะหน้า รวมไปถึงการไม่หวั่นไหวต่อคำนิินทาหรือคำสรรเสริญ</p>
<p>4. เป็นผู้เดินสายกลาง ไม่มากไปไม่น้อยไป ไม่ประมาทในการดำเนินชีวิต ไม่หลงใหลในลาภยศสรรเสริญ ไม่ปล่อยชีวิตไปตามยถากรรม มีความอดทนต่อความทุกข์ยาก อดกลั้นต่อการดูถูก ไม่ท้อแท้สิ้นหวัง รู้จักปล่อยวางรักษาจิตให้ว่างเพื่อความบริสุทธิ์ในใจ มีความมั่นคงทางจิตใจ มีความมุ่งมั่นในปณิธานแห่งความดี</p>	<p>4. ความเป็นปราชญ์นั้นอยู่ในสายเลือดดวงศ์วานของบัณฑิต เป็นความฉลาดที่มีมาแต่เกิดโดยไม่ต้องมีใครสอน ด้วยเหตุที่เป็นผู้มีปัญญา จึงสามารถหาเลี้ยงตัวเองหรือเอาตัวรอดได้ด้วยปัญญาความรู้ที่มีอยู่กับตัว ทั้งยังไม่หวงทรัพย์และความรู้ มีแต่จะแบ่งปันเป็นทานออกไป</p>
<p>5. พึงเป็นผู้ที่ใกล้ชิดธรรมชาติและศิลปะโคลงกลอน เพื่อขัดเกลาจิตใจอยู่เสมอ เป็นผู้ที่ยังปล่อยวางรักษาจิตให้ว่างเปล่า</p>	<p>5. เป็นผู้มีนิสัยรักในรสพระธรรม ไม่รู้อิ่มที่จะแสวงหาพระธรรมคำสั่งสอน แม้จะตกอยู่ในห้วงแห่งความทุกข์ ก็ไม่ละทิ้งธรรม สามารถใช้ธรรมะเข้ามาปลดปล่อยทุกข์ได้</p>

4. บทสรุป

จากการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณลักษณะหรือคุณสมบัติของคนดีหรือบุคคลที่สังคมยกย่องตามที่มีการกล่าวถึงในวรรณกรรมทั้งสอง พบว่าทั้ง 君子 หรือวิญญูชน ตามที่ปรากฏใน Caigen tan และ (นัก) ปราชาญ์/บัณฑิต ตามที่ปรากฏในโคลงโลกนิติ ต่างมีลักษณะค่อนข้างใกล้เคียงกันเป็นส่วนใหญ่ กล่าวคือเป็นบุคคลที่ได้รับการอบรมศึกษา มีปัญญาความคิด รู้จักพิจารณาเหตุผล มีคุณธรรม ซื่อสัตย์ ขยันหมั่นเพียรเป็นนิจ ไม่คุยโม้อวด จิตใจมั่นคง ไม่หลงใหลในลาภยศสรรเสริญ ใช้ชีวิตทางสายกลาง ไม่ประมาท รู้จักเตรียมการก่อนภัยเกิด เป็นต้น

ในส่วนของความแตกต่างนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าอาจแบ่งได้เป็น 3 ประเด็น กล่าวคือ 1) ด้วยอิทธิพลของหลักปรัชญาขงจื้อที่ให้ความสนใจแต่ชาตินี้ (ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องเหนือธรรมชาติ) จึงให้ความสำคัญอย่างมากกับหลักประพฤติปฏิบัติเพื่อการอยู่ร่วมกันอย่างสุขสงบของคนในสังคมอันเป็นผลลัพธ์ที่ปรากฏให้เห็นในชาติปัจจุบัน โดยไม่คำนึงถึงภูมิหลังทางครอบครัว ขณะที่อิทธิพลทางความคิดเรื่องชาติภพก่อน การเวียนว่ายตายเกิด และกฎแห่งกรรมในพุทธศาสนาที่ยังรากลึกในสังคมไทย ทำให้คนส่วนหนึ่งเชื่อว่า ความเป็น (นัก) ปราชาญ์/บัณฑิตเป็นสิ่งที่อยู่ในสายเลือดดวงศวาน เป็นความฉลาดที่มีมาแต่เกิดโดยไม่ต้องมีใครสอน 2) ด้วยอิทธิพลของหลักปรัชญาเต๋าของจีนเรื่องการปล่อยวางเพื่อรวมเป็นหนึ่งเดียวกับธรรมชาติ จึงเน้นแนวทางดำเนินชีวิตที่เรียบง่าย มัธยัสถ์ รู้จักพอ ขณะที่พุทธศาสนาของไทยมักจะสอนให้รู้จักพิจารณาคนเพื่อจะวางตนได้อย่างเหมาะสม ให้มีความเข้าใจชีวิตและโลก สามารถดำเนินชีวิตหรืออยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข รวมทั้งสอนให้รู้หลักการครองชีวิตในแง่มุมต่างๆ และ 3) ด้วยอิทธิพลของพุทธปรัชญานิกายเซน “วิญญูชน” จะต้องอดทนอดกลั้นต่อสิ่งต่างๆ ไม่ท้อแท้สิ้นหวังหรือยอมจำนนต่อชะตาชีวิต รู้จักปล่อยวางและไม่ยึดติดในสิ่งทั้งปวง ในขณะที่ “ปราชาญ์/บัณฑิต” ย่อมเป็นผู้ที่เลื่อมใสศรัทธาในรสพระธรรม หมั่นเรียนรู้อรรถาพิเคราะห์ธรรมคำสอน แม้จะตกอยู่ในห้วงแห่งความทุกข์ ก็จะไม่ละทิ้งธรรม สามารถใช้ธรรมะเข้ามาปลดเปลื้องความทุกข์ของตนเองได้ ดังนั้นจึงอาจสรุปว่าแบบอย่างของ “คนดี” ที่น่ายกย่องนับถือที่ปรากฏในวรรณกรรมคำสอนจีน Caigen tan และวรรณกรรมคำสอนไทย โคลงโลกนิติ มีสาระสำคัญที่คล้ายคลึงกันต่างกันเพียงรายละเอียดปลีกย่อยเท่านั้น

บรรณานุกรม

- Buddhadasa Bhikkhu. (1987). *Wei Lang Sutra*. Bangkok: Thai Quality Books. (in Thai)
- Caigen Tan *quanwen ji yiwen* [The full text and translation of Caigen Tan]. (2019, January 15). SOHU.com. https://www.sohu.com/a/289233690_120046706?from=singlemessage&isappinstalled=0 (in Chinese)
- Chunlawong, S. (2007). Worldview in Khlong Lokanitti. *Vannavidas*, 7, 127-152. (in Thai)
- Daodejing* [The Book of The Way]. (n.d.). Baidu Hanyu. <https://hanyu.baidu.com/shici/detail?anchor=yiwen&from=aladdin&pid=247de09646ac9b265ae504216168e3f0> (in Chinese)

- Kocharat, S. (2007). *Narangkurowat: A study of didactic literature* [master’s project]. Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Kotphuton, K., & Chaitawip, C. (2014). A study of Confucius principle of ethics. *Academic Journal BangkokThonburi University*, 3(2), 12-24. (in Thai)
- Lompattaya, W. (2013). The noble man and the imaginative power: An analysis of construction of the ren (humanness) community in the Analects. *Studies in the Field of Humanities* [Special issue], 20, 276-311. (in Thai)
- Lunyu quanwen* [Full text of the Analects]. (n.d.). Lunyu Wang. <http://www.lunyu8.cn/> (in Chinese)
- Phatthong, S. (2002). Khlong Lokanitti Immortal didactic literature. *Vannavidas*, 2, 64-80. (in Thai)
- Phetnachak, N. (2000). *An analytical study of Buddhist principles and the methods of teaching in Khlong Lokaniitti* [Unpublished master’s thesis]. Mahidol University. (in Thai)
- Phra Ittiphon Ittiyano. (2015). The concept of morality in Confucian philosophy. *Phimoldhamma research Institute Journal*, 2(2), 63-69. (in Thai)
- Phra Paisan Visalo. (2014, June). *Following the footsteps of Weiland*. [HTTPS://WWW.VISALO.ORG/ARTICLE/SARAKADEE255706.HTM](https://www.visalo.org/article/saraka Dee255706.htm) (in Thai)
- Phra Srirattanobon. (2017). Analysis of Khlong Lokanitti according to Buddhist social philosophy. *Journal of Graduate Studies Review*, 13(1), 157-167. (in Thai)
- Prangwattanakul, S. (1976). *Analysis of Lanna literature about Chao Witun teaching his grandchildren and Phra Lo teaching the world* [Unpublished master’s thesis]. Srinakharinwirot University. (in Thai)
- Si, L. (2015). *Caigen tan quanjie*. [Complete explanation of Caigen tan]. Beijing: Beijing lianhe chuban gongsi. (in Chinese)
- Sta-anan, S. (2012). *Lunyu: Confucius conversation*. Bangkok: Openbooks (TH). (in Thai)
- Suzuki, D.T. (1970). *Essays in Zen Buddhism*, second series (The complete works of D.T. Suzuki). London: Rider and Company.
- Tangruanrat, K. (2011). *The similar concept of Tao philosophy and Zen philosophy: A comparative study* [Unpublished master’s thesis]. Kasetsart University. (in Thai)
- Tangtrongchit, K. (2005). *Describing the meaning of Khlong Lokaniitti*. Bangkok: Bhannakij Book Store. (in Thai)

- Thanawatsatchaseri, S., & Choonharuangdej, S. (2020). An analysis of the teaching of Moral self-cultivation in Chinese didactic literature Caigen Tan. *Journal of Sinology*, 14, 1-36. (in Thai)
- Thasukhon, S. (2016). The ideas of Confucius for happy society. *Ramkhamhaeng University Journal Humanities Edition*, 35(1), 65-88. (in Thai)
- Tungpongthiti, W. (2013). Klong Lokkanit: The stream of morality. *Journal of Liberal Arts, Thammasat University*, 13(1), 33-49. (in Thai)
- Vichanati, J. (2017). The integration of Zen technics to withhold the Anusaya. *Journal of MCU Peace Studies*, 5(2), 181-189. (in Thai)
- Wu, J.J. (2013). *Xin shi Caigen tan*. [New interpretation of Caigen tan]. Taipei: Sanmin shuju. (in Chinese)